

LUND
GATUKONTORET

Datum
1985-08-02
Ett datum

Beteckning
634/85
Er beteckning

1 (3)

Tjänsteställe, handläggarens namn
Y Darte/KS

Till
Gatunämnden i Lund

Yttrande över motion från socialdemokratiska kommunfullmäktige-
gruppen "om att rena Höje å"

Socialdemokratiska kommunfullmäktigegruppen har genom Sten Norin och Jan Kockum inlämnat en motion vari hemställes att kommunfullmäktige skall besluta

att i princip ställa sig bakom målet att man skall kunna bada och fånga ätlig fisk i Höje å inom tio år samt

att uppdra åt kommunstyrelsen att snarast upprätta en kostnadsberäknad åtgärdsplan som klart visar hur man kan nå detta mål, som underlag för definitivt beslut i frågan.

Gatukontoret får med anledning av motionen anföra följande.

MÖJLIGHET ATT FÅNGA ÄTLIG FISK I HÖJE Å

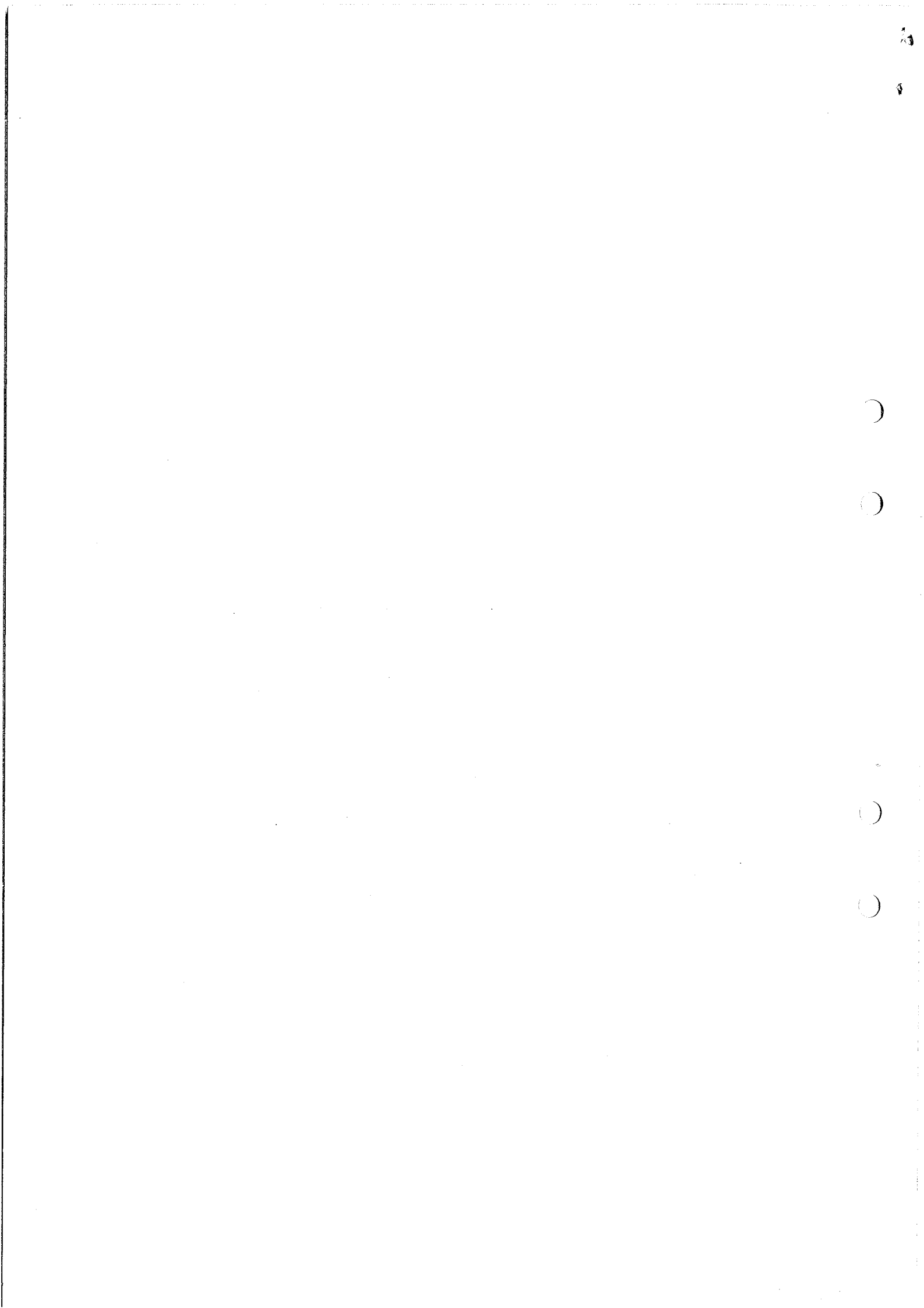
Ätlig fisk kan fångas och fångas enligt uppgift redan idag inom större delen av avrinningsområdet. Det förhållandet att fisk lever i förorenat vatten behöver ej innebära att fisken är oätlig. Inom avrinningsområdet finns såvitt känt ej industriutsläpp av sådan art att det finns anledning att befara att en ackumulation av någon giftig metall eller annat hälsovådligt ämne sker i fiskköttet.

I sammanhanget kan erinras om att fisk till människoföda fångas i betydligt mer förorenade vatten än Höje å inom andra delar av världen. I exempelvis Kina odlas silverkarp i grunda dammar som närings-sätts med obehandlat avloppsvatten samt svingödsel.

Vidare kan erinras om att kommunstyrelsen i Lund erhållit en hemställan från Skånska kustfiskeklubben om att kommunen skall ta initiativ till bildandet av ett fiskevårdsområde för Höje å, vilket torde tyda på att även fritidsfiskarna anser att ätlig fisk redan nu finns i ån.

MÖJLIGHET ATT BADA I HÖJE Å

Lund, Staffanstorp och Lomma kommuner framtog 1979 en vattenvårdsplan för Höje å. I planen redovisas en omfattande faktainventering av förhållandena i Höje å. Vidare definieras ambitionsnivåer

för åns framtida användning samt redovisas åtgärdsplaner för att uppnå de olika ambitionsnivåerna. Ett sammandrag av planen framtoogs till en presskonferens i samband med presentationen av planen. Sammandraget biläggs.

Vattendragsplanen blev föremål för politisk behandling i de tre kommunerna varvid samtliga tre kommuner i enlighet med utredningens förslag beslöt att det fortsatta vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet skulle inriktas på vad som i vattendragsplanen betecknades "ambitionsnivå III". De åtgärder som erfordrades för att nå denna ambitionsnivå återfinns numrerade 1-10 i det bilagda sammandraget på sid 4 och 5.

Enligt vattendragsplanens bedömning kommer vattnet i Höje å ej ens efter genomfört åtgärdsprogram att vara lämpligt för friluftsbad mer än i åns källområden. Vattendragsplanens bedömning härvidlag är fortfarande aktuell. Stora investeringar har utförts för att förbättra förhållandena i åsystemet och det är angeläget att alla goda krafter även i framtiden samverkar för att ytterligare förbättra situationen i ån men utsläppen från reningsverk och enskilda avloppsanläggningar, jordbruk och betande kreatur kommer även i framtiden att ge sådan påverkan på bakteriehalten i åvattnet att de gränsvärden som gäller för friluftsbad kommer att överskridas. Målsättningen att erhålla ett badvatten som ur bakteriologisk synpunkt är acceptabelt torde därför tyvärr vara orealistisk. Förutsättningar för erhållande av badvatten i Höje å är väsentligt annorlunda än i Mälaren och Strömmen, som åberopas i motionen. Det kan nämnas att under vissa perioder sommartid kan flödet nedströms Lund till upp till ca 70 % bestå av renat spillvatten från Lunds tätort.

I sammanhanget kan informeras om att av de åtgärder som listats i vattendragsplanens åtgärdsprogram har åtgärderna nr 1,2,6 och 10 genomförts. De resthalter på det renade avloppsvattnet som omnämns under nr 1 uppnås vid reningsanläggningarna. Beträffande åtgärd nr 10 kan nämnas att 1981 bildades ett samordnande organ med namnet "Höje å vattendragskommitté", som på olika sätt verkar för en fortlöpande förbättring av förhållandena i åsystemet. I kommittén finns representanter för Lomma, Lund och Staffanstorps kommuner samt diktningföretagen i åsystemet. Till kommittén har vidare adjungerats representanter för länsstyrelsen, lantbruksnämnden och fiskerikommittén.

Beträffande åtgärd nr 8 kan nämnas att saneringsplaner för ledningsnäten i Lund och Dalby har upprättats och medel för planer för Genarp och Björnstorp har äskats i flerårsplanen för 1986 - 1990.

Vid upprättandet av saneringsplanen för Lund genomfördes omfattande beräkningar i datormodell för den kombinerade delen av ledningsnätet. Kostnaden för utredningsarbetet uppgick till drygt 0,5 milj kr.

Saneringsplanen behandlades i dåvarande gatu- och trafiknämnden vid nämndens februarisammanträde 1983, varvid nämnden beslöt att saneringsarbetet skulle bedrivas enligt en åtgärdsplan som av anlitaad konsult kostnadsberäknats till ca 25 milj kr. Erfarenheten har visat

att kostnaderna för föreslagna åtgärder beräknats för lågt. Kostnaderna för åtgärderna torde i nuvarande penningvärde uppgå till ca 50 milj kr. Endast en mindre del av åtgärderna har hittills kunnat inrymmas inom tilldelade budgetramar. Om nuvarande principer för ramsättningen ändras så att va-verket får utnyttja de meravskrivningsmedel som fonderas i va-verkens fonder skulle saneringsarbetet kunna bedrivas i annan takt.

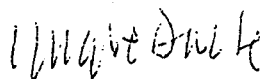
Beträffande åtgärd 9 kan nämnas att lantbruksnämnden på uppdrag av Höje å vattendragskommitté under 1984 framtog en rensningsplan för huvudfåran. I planen framläggs förslag till hur underhållskostnaderna för ån skall fördelas mellan jordbruksintressenterna och berörda kommuner. Förslaget har antagits av såväl dikningsföretagen som kommunerna och innebär ett ökat deltagande för kommunernas del. Planen kommer att medföra att rensningarna längs ån samordnas och förhoppningsvis även att de utförs oftare än för närvarande.

Som framgår av vad som ovan anförts har således relativt nyligen kostnadsberäknad åtgärdsplan framtagits för åsystemet och ledningsnätena inom de större tätorterna inom avrinningsområdet. Vidare har en kostnadsberäknad rensningsplan för huvudfåran framtagits. Förhållandena och förutsättningarna för saneringsarbete i åsystemet är väl kända. Enligt kontorets bedömning föreligger ej något behov av att utföra en utredning med den inriktning som begärs i motionen. Utredningar som avser Höje å bör dessutom i första hand omhändrhas av Höje å vattendragskommitté som bildats bl a för att administrera utredningar avseende förhållandena i avrinningsområdet.

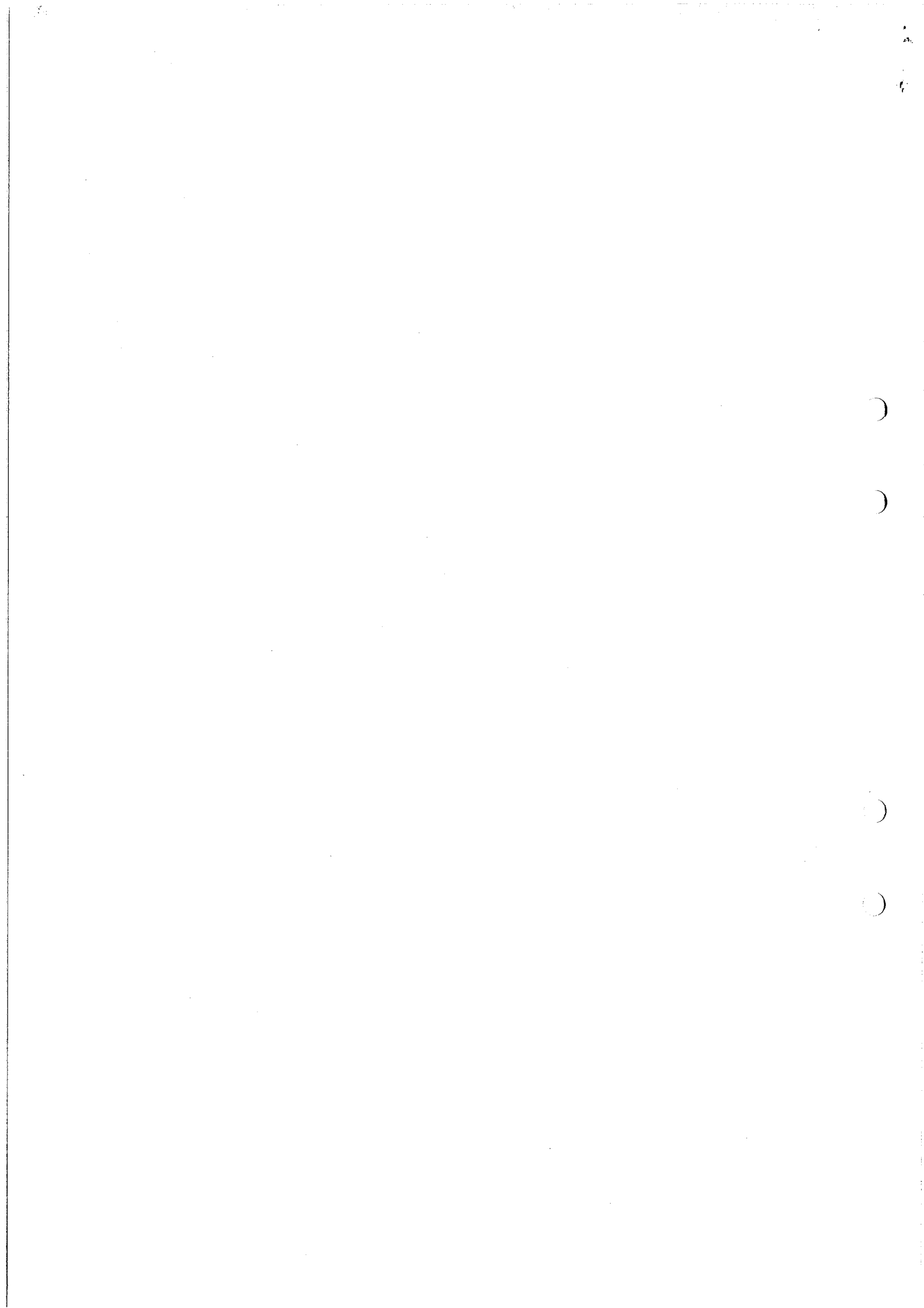
Gatunämnden föreslås besluta

att som svar på kommunstyrelsens remiss åberopa vad gatukontoret ovan anført.

GATUKONTORET I LUND

Yngve Darte
tf gatuchef

VATTENVÅRDSPLANERING INOM HÖJEÅNS AVRINNINGSGOMRÅDEBakgrund

Vid provning enligt miljöskyddslagen av utsläpp av avloppsvatten i Höjeå eller dess biflöden har i några fall föreskrivits, att utredningar beträffande ytterligare vattenvårdsåtgärder vid befintliga reningsanläggningar skall redovisas inom viss tid till provningsmyndigheten.

Då frågan om arten och omfattningen av ytterligare åtgärder för att minska tillförseln av föroreningar till ån från reningsanläggningarna bör bedömas med utgångspunkt från mängd och beskaffenhet hos övriga föroreningsutsläpp inom avrinningsområdet, tillgänglig recipientkapacitet, önskemål om åns utnyttjande för olika ändamål, kostnadsaspekter m.m. har såväl berörda kommuner som vattenvårdsmyndigheterna ansett det angeläget att de nuvarande förhållandena i ån klarläggs och den framtida effekten av tänkbara lösningar på avloppsproblemen studeras för hela det berörda avrinningsområdet.

För att ombesörja framtagning av en utredning som behandlar nu nämnda frågeställningar bildades vid överläggningar på länsstyrelsen i Malmö i mars 1977 "arbetsgruppen för vattendragsplanering inom Höjeåns avrinningsområde". Arbetsgruppen blev sammansatt av representanter från Lomma, Lund och Staffanstorps kommuner samt länsstyrelsen och Sydvästra Skånes kommunalförbund.

Arbetsgruppen har nu framlagt en utredning som redovisar de nuvarande förhållandena i åsystemet och lämnar förslag till en åtgärdsplan för det fortsatta vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet. Utredningen har benämnts "Vattenvårdsplan för Höjeå".

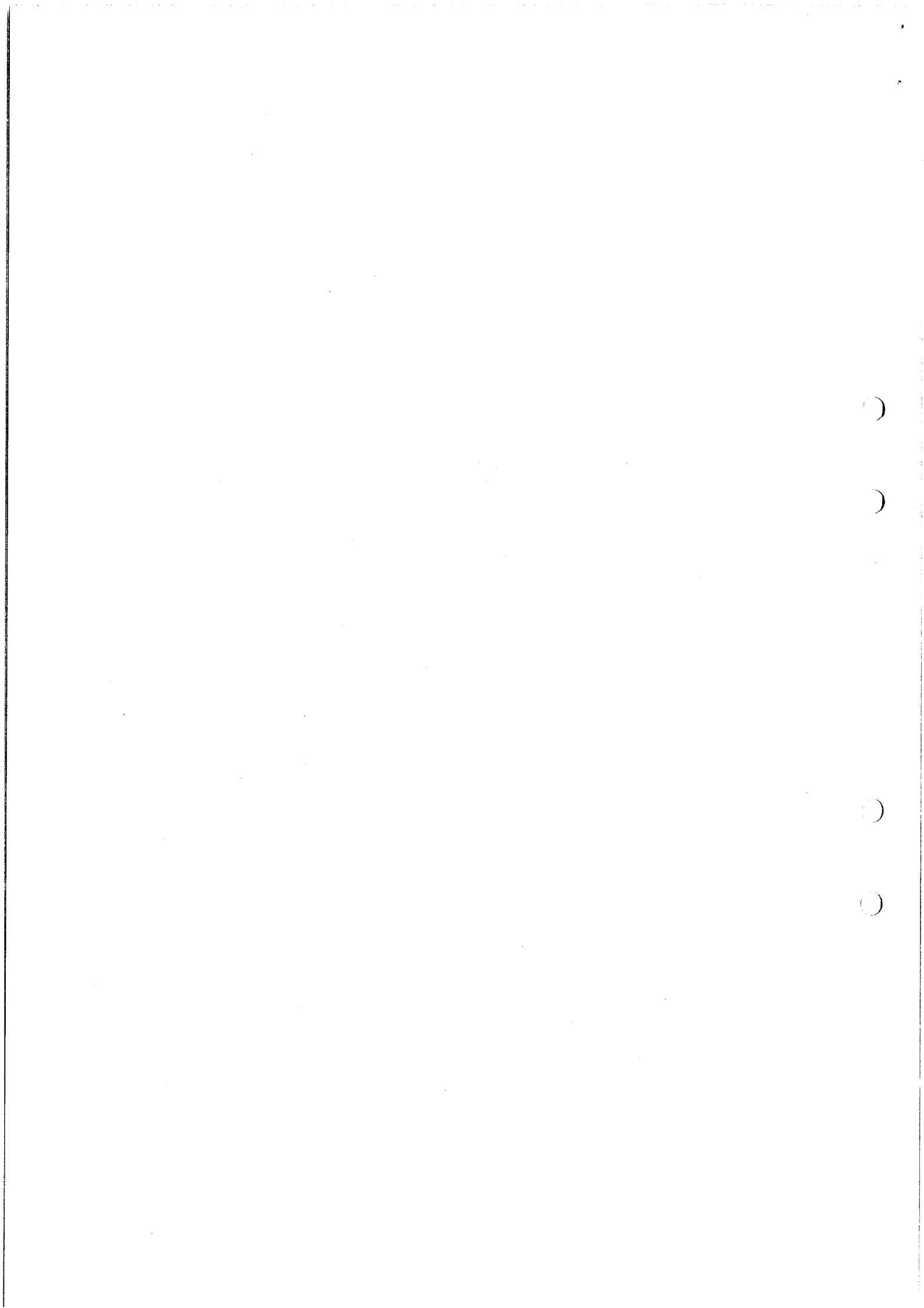
För utredningsarbetet har konsultfirman VIAK AB, Malmö anlåtats. Utredningen finansieras av de tre berörda kommunerna.

Nedan redovisas en sammanfattning av utredningen.

Beskrivning av avrinningsområdet

Höjeå avvattnar ett ca 310 km² stort område som sträcker sig från det småkuperade backlandskapet i söder och Romeleåsens sluttningar i öster till det utpräglade slättlandskapet i nordväst där ån mynnar i Öresund. I nordost angränsar Kävlingeåns avrinningsområde och i sydväst Segeåns avrinningsområde.

Höjeå flyter genom Björkesåkrasjön (1,1 km²) och Häckebergasjön (0,7 km²). Bland biflödena kan nämnas Vegarpsån, Dalbybäcken och Önnerupsbäcken. Höjdskillnaden mellan utloppet i Öresund och de högst belägna partierna vid vattendelaren på Romeleåsen uppgår till ca 180 m.

Inom de högst belägna partierna uppströms Genarp utgörs landskapet av ett småkuperat, huvudsakligen lövskogsbeplantat område med obetydlig bebyggelse. Nedströms Genarp övergår landskapet till ett flackt högproduktivt jordbruksområde med hög befolkningstäthet. Ca 60 % av avrinningsområdets yta täcks av åkermark, ca 10 % äng, ca 18 % skog och ca 12 % tätbebyggelse.

Den totala befolkningen inom Höjeåns avrinningsområde beräknades 1976 till 80 000 personer och förväntas öka till 85 000 personer 2010.

Knappt 7 % av befolkningen, 5 300 personer, bor i "glesbygd" utan anslutning till kommunala avloppsnät.

Föroreningsbelastning på recipienten

Mängden förorening som tillförs vattendraget från olika källor har beräknats till följande.

Från avloppsreningsverken (1978)

Kommun	Utsläpp från tätorternas reningsverk (ton/år)		N*
	BS ₇	P	
Lund	102,6	6,36	218
Staffanstorps	5,3	1,20	14
Lomma	0,1	0,02	0
Totalt	108,0	7,58	232

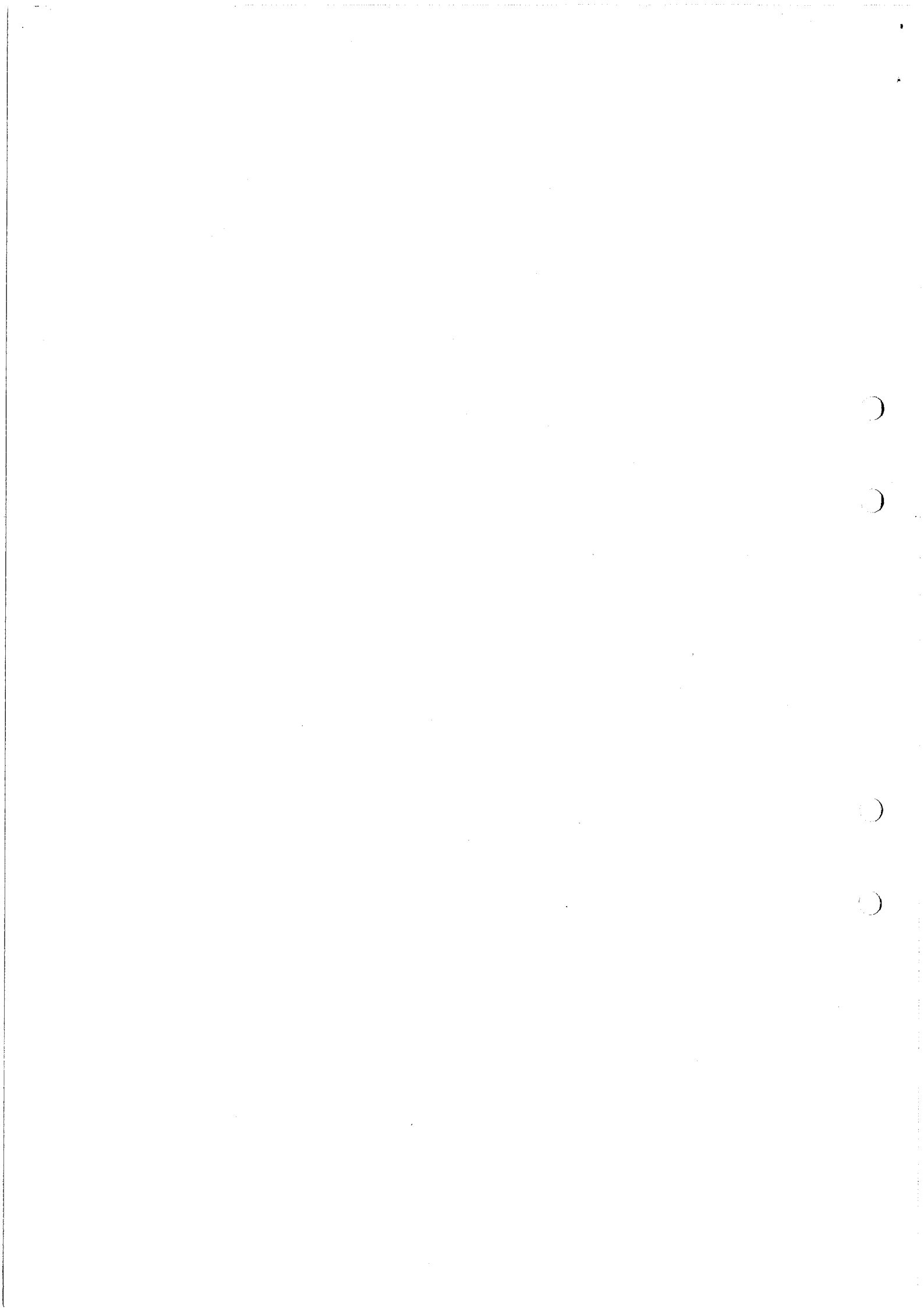
*Beräknat

Från bräddvatten

Tätort	BS ₇ (ton)	P(kg)	N(ton)	Susp(ton)	Volym(m ³)
Lund	8	300	1	30	100 · 10 ³
Dalby	0,06	2	0,07	0,2	4 · 10 ³
Totalt	8,1	300	1,1	30	104 · 10³

Från dagvatten

Tätort	BS ₇ (ton)	P(kg)	N(ton)	Susp(ton)	Volym(m ³)
Lund	42	170	6	460	4200 · 10 ³
Staffanstorps	10	40	1,4	110	1000 · 10 ³
Lomma	7	25	1	70	700 · 10 ³
Dalby	3	12	0,4	30	300 · 10 ³
Genarp	2	8	0,3	20	200 · 10 ³
Totalt	64	255	9,1	690	6400 · 10³

Från glesbygd

BS ₇	66 ton/år
P	5,2 ton/år
N	17,6 ton/år

Från lantbruk och skogsbruk har följande mängder beräknats:

Markanvändning	Utlakade mängder ton/år	
	P	N
Aker	3,7	476
Skog + äng	0,4	44
Totalt	4,1	520

Total mängd tillförd förorening till Höjeå under ett "normalår" har beräknats till följande:

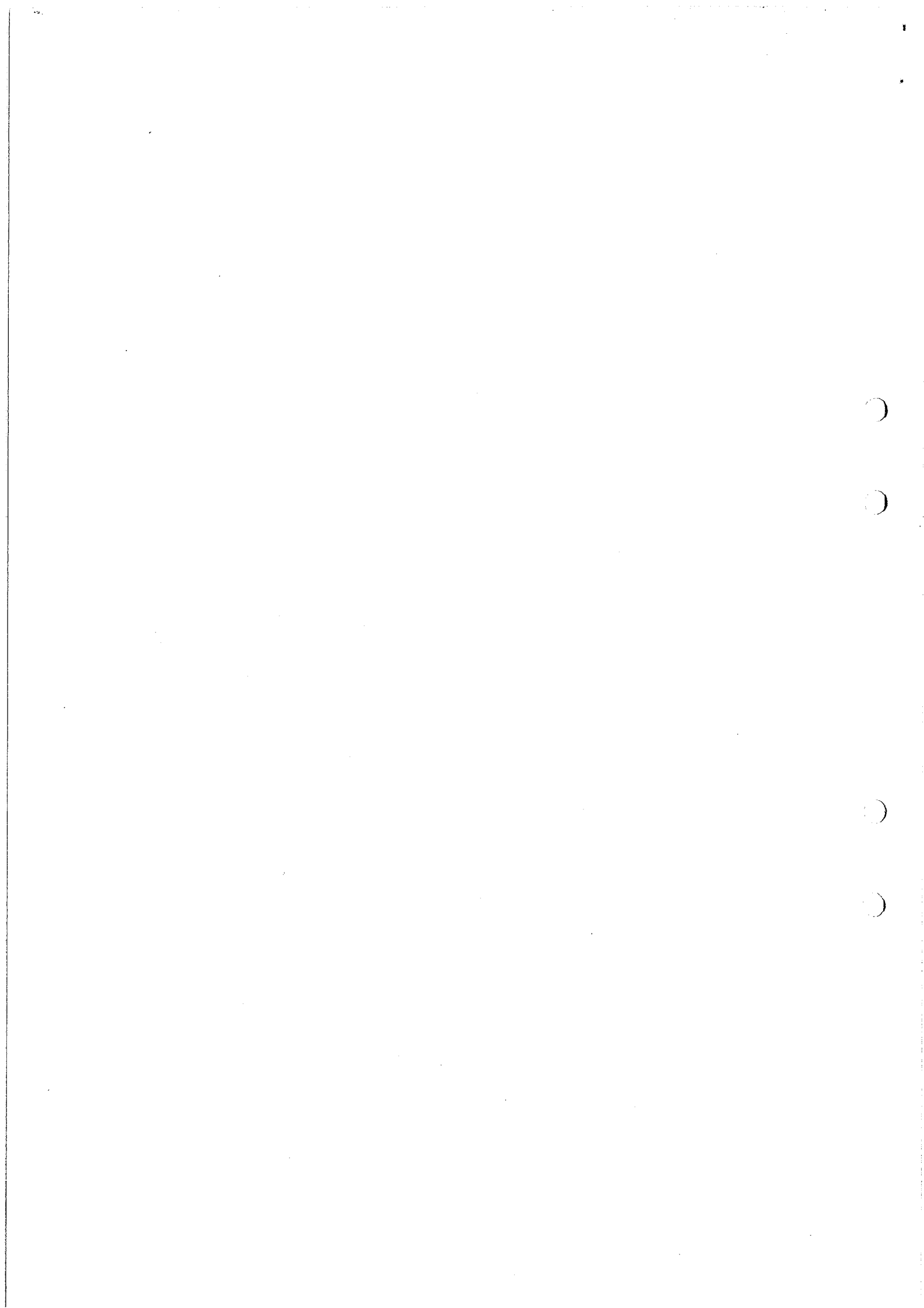
Föroreningskälla	Mängd förorening till Höjeå					
	BS ₇ ton/år	%	P ton/år	%	N ton/år	%
Avloppsreningsverk	108	39	7,6	43	232	30
Bräddvatten	8,1	3	0,3	2	1,1	0
Dagvatten	64	23	0,3	2	9,1	1
Glesbygd	66	24	5,2	29	17,6	2
Industri	3,6	1	~0	~0	-	-
Lantbruk (direktutsläpp)	22	8	0,2	1	8	1
Lantbruk+skogsbruk (utlakning)	-	-	4,1	23	520	66
Vägar	5	2	~0	~0	0,3	0
Totalt	276,7	100	17,7	100	788,1	100

~ Uppgift saknas

Tillståndet i recipienten

Utvärdering av de utförda recipientkontrollerna under perioden 1970-1978 visar att de insatta åtgärderna för att minska BS-belastningen på vattendraget har haft önskad effekt. Höjeå har under mitten av 1970-talet haft BS₇-halter över 15 mg/l inom stora delar av det högbelastade området. Från och med år 1978 har BS₇-halterna reducerats till något över 5 mg/l i hela vattendraget. Detta innebär några mg/l över källområdets halter.

Vidare kan konstateras att kompletteringen med kemisk fällning vid de största avloppsreningsverken inom nederbördsområdet har resulterat i påtagligt reducerade fosforhalter i vattendraget. I mynningsområdet vid landsvägsbron i Lomma uppmättes sommartid tidvis under första hälften av 1970-talet så höga fosforhalter som 3,8 mg/l. Under sommaren 1978 uppmättes på samma plats halter runt 0,3 mg P/l. Detta innebär en ökning med någon 10-del mg P/l i förhållande till källområdets fosforhalt

Dåliga syreförhållanden uppmättes i huvudfåran inom det högbelastade området under första delen av 1970-talet. Under senare år har förhållandena succesivt förbättrats och under 1977-1978 tenderar syremättningen att ligga över 70 % sommartid i hela vattendraget.

Möjliga åtgärder för att ytterligare förbättra förhållandena i åsystemet

Utredningen belyser effekterna av ytterligare utbyggnad av reningen vid avloppsreningsanläggningarna inom avrinningsområdet.

Härvid konstateras att en utbyggnad av reningen vid anläggningarna i Dalby, Björnstorp och Fjellie ej kommer att förändra förhållandena i huvudfåran men kommer att förbättra förhållandena i de biflöden som respektive anläggning utnyttjar som recipient.

En utbyggnad av anläggningarna i Lund och Staffanstorp med filtersteg bedöms kosta 16-17 milj kr men kommer endast att medföra marginella förbättringar av vattenkvaliteten nedströms utsläppen.

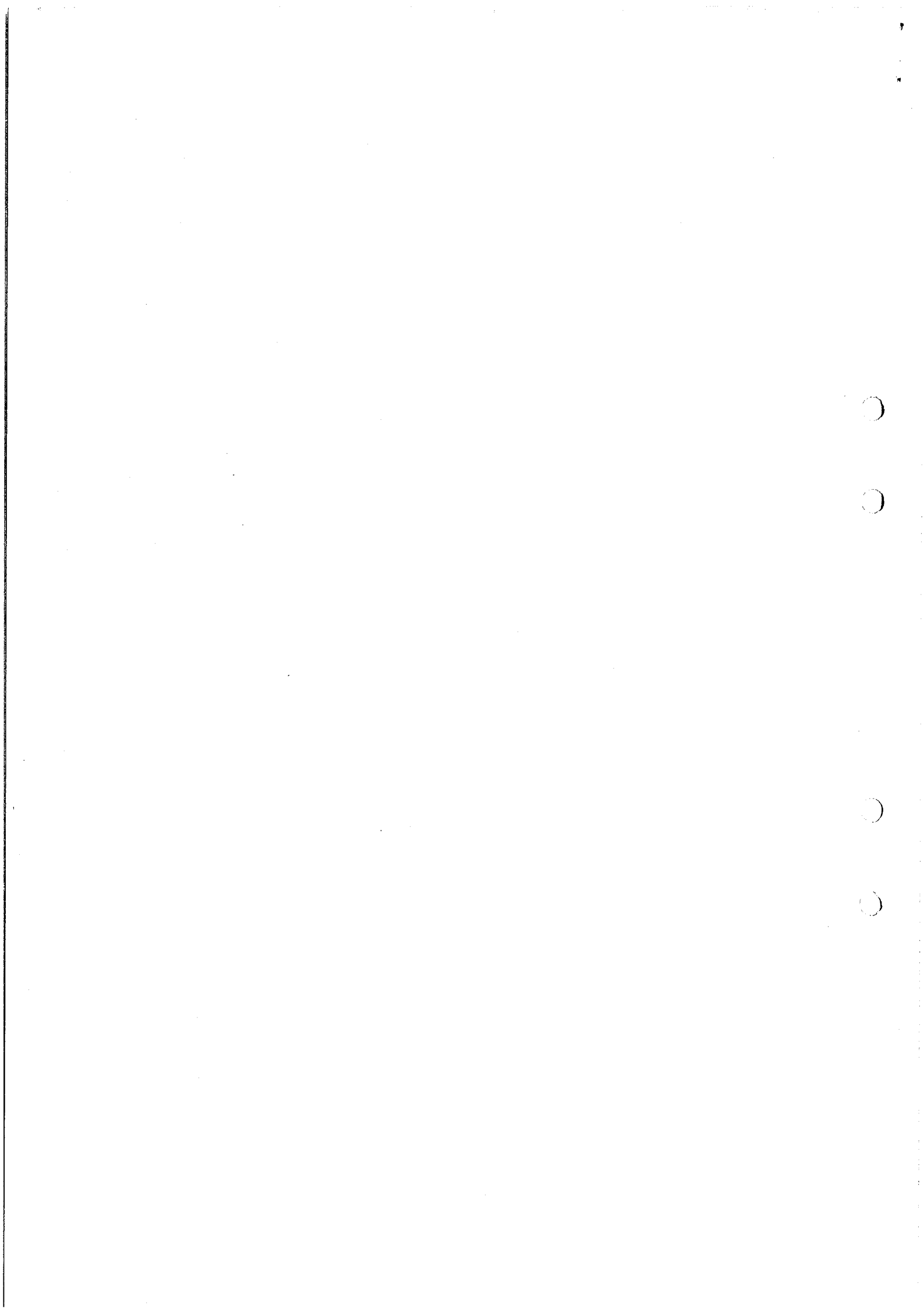
En avloppsledning för överföring av avloppsvattnet från Lund och Staffanstorp till Öresund bedöms kosta ca 45 milj kr. En överpumpning innebär ej någon förbättrad rening utan endast en förflyttning av avloppsvattnet till en annan utsläppspunkt. Det vatten som vid en överpumpning släpps ut i Lommabukten skulle vara kvalitativt sämre än det som släpps ut i dag eftersom den självrening som för närvarande äger rum i vattendraget skulle gå förlorad vid en överpumpning.

En överledning kan i sämsta fall innebära att vattenkvaliteten i ån under lågvattenperioder kommer att försämrans nedströms Lund eftersom utsläppen från enskilda anläggningar, dagvatten m.m. helt kommer att dominera vattenkvaliteten.

Arbetsgruppens förslag till åtgärdsprogram

För det fortsatta vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet föreslår arbetsgruppen följande handlingsprogram:

1. Försök att reducera utsläppen av BS och fosfor från reningsanläggningarna till nivån 10 mg BS₇/l respektive 0,3 mg P/l, medelst fällningsoptimering, bör omgående genomföras.
2. Beslutad utbyggnad av Dalbyverket med ett filtersteg skall genomföras.
3. Utredning beträffande förutsättningarna för alternativa förbättringar av reningsresultatet vid Björnstorpsverket bör utföras.
4. Förutsättningen för alternativa lösningar vid Fjellieverket bör utredas.
5. Överföring av spillvatten från Frökontrollanstalten och St Råby till Källbyverket bör ske.
6. Överföring av spillvatten från Siporex AB till Dalbyverket bör ske.
7. Alternativa lösningar av avloppsproblemen vid glesbygdskoncentrationer och enskilda fastigheter bör utredas.
8. Åtgärder för att begränsa föroreningstillförsel via dag- och bräddvatten från tätorterna, främst Lund, bör utredas.
9. Erforderliga rensningsåtgärder i huvudfåran bör utföras.

10. Ett samordnande organ föreslås bildas med uppgift att verka för genomförandet av de föreslagna åtgärderna samt att genom fortlöpande recipientkontroll följa vattenkvaliteten i Höjeå.

Arbetsgruppen föreslår att länsstyrelsen tar initiativ till bildandet av ett sådant samordnande organ.

Kostnader

En reduktion av utsläppen vid de befintliga reningsanläggningarna väntas kunna erhållas om tillsatsen av fällningskemikalier i kemstegen ökas. Årskostnaden beräknas till ca 0,25 milj kr.

En utbyggnad av reningen vid reningsverken i Dalby, Björnstorp och Fjellie samt utförande av överföringsledningar från St Råby till Lund samt från Siporex till Dalby beräknas kosta totalt ca 6 milj kr.

Bottenrensning av huvudfåran beräknas bli erforderlig ca vart 8:de år och medföra en årskostnad på ca 0,12 milj kr.

Kostnaderna för reduktion av utsläppen från glesbygds-koncentrationer och enskilda fastigheter samt kostnaderna för vidtagande av åtgärder för att begränsa föroreningstillförseln via brädd- och dagvatten kan för närvarande ej anges.

Förväntat resultat

En genomgripande bottenrensning av huvudfåran samt reduktion av utsläppen av suspenderat material från tätorterna förväntas minska grumligheten i åvattnet och öka möjligheterna till båtsport och positiva naturupplevelser och därmed göra åsystemet mera attraktivt för rekreation och friluftsliv.

Föreslagna åtgärder väntas vidare skapa förutsättningar för att havsgående öring skall kunna passera åfåran och stationär öring skall kunna finnas i källområdena. I området nedströms Genarp väntas förekomsten av "mindre ekonomiskt betydelsefull fisk" av typ gädda, abborre m.m. att öka.

Vattnet kommer att kunna användas för jordbruksbevattning.

Däremot kommer vattnet liksom för närvarande ej att vara lämpligt för vattning av kreatur och endast i källområdena vara lämpligt för friluftsbad.

